

Մ աշտոցի Արձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (12-րդ տարի)

Այս թիւով.....

Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցւոյ եօթը
խորհուրդները. Ս. Հաղորդութիւն Էջ 2
Մարտ բացատրական տօնացոյց Էջ 3-7

Մեծ Պահքի Կիրակիները
Քառասուն Մանկունք
Միջինք
Ս. Յովհաննէս Օձնեցի
Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
Ս. Գրիգոր Տաթևացի
Տաթևի Վանք, Ճոպանուղի
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի Խոր
Վիրապ մուտքը
Փակեալ խորան

Յիսուս եւ Սամարացի Կինը Էջ 8

Աստուծոյ սերը մարդոց հանդէպ Էջ 9

Բ ե թ հ ե գ դ ա յ ի ա ն դ ա մ ա լ ո յ ծ ի ն
բժշկութիւնը Էջ 10

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը Էջ 11

Եզակի գիրեր Էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Էջ 12-15

Մեծ պահքը երբեակ իմաստով Էջ 16

Մարտ 2012 (ԺԹ տարի թիւ 7)

Պ... Պահք

Խաչքարի Հեղինակ՝ Ժողովրդական Վարպետ,
Ռուբեն Նալբանդյան

Ամսուան Համարը

«Երբ ծով կը պահէք, տրտուներես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման, որոնք իրենց երեսը կը կախեն, որպէսզի մարդոց ցոյց տան թէ ծով կը պահեն: Վստահ եղէք, միայն ատիկա է անոնց վարձատրութիւնը: Ընդհակառակը, երբ դուն ծով կը պահես, օձէ՛ գլուխդ եւ լուս երեսդ, որպէսզի մարդիկ չտեսնեն թէ ծով կը պահես, այլ՝ միայն Հայրը, որ անտեսանելի է. եւ Հայրդ, որ կը տեսնէ կատարածդ, քեզ պիտի վարձատրէ յայտնապէս»:

Մատթէոս 6.16-18

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակոյթ

Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցւոյ Եօթը Խորհուրդները (շար. 5)

Նոյեմբեր 2011-ի թիւէն սկսեալ յաջորդական թիւերով կը ներկայացնենք մեր եկեղեցւոյ խորհուրդներէն իւրաքանչիւրը:

Հաղորդութիւն կը նշանակէ՝ հաղորդակցութիւն, մասնակցութիւն, միացում: *Մ. Հաղորդութիւնը* Ս. Պատարագի արարողութեան ընթացքին սրբազործուած հացն ու գինին են, որոնք Ս. Հոգւոյն զօրութեամբ կը գոյափոխուին Յիսուս Քրիստոսի մարմինին եւ արեան: Սրբազործուած հացին եւ գինիին ճաշակումով հաւատացեալները կը հաղորդուին, կը յարաբերին ու կը միանան իրենց Փրկիչին հետ, որովհետեւ Յիսուս Քրիստոսը ընդունած կ'ըլլան իրենց ներսիդին:

Գիտէի՞ր թէ ... Սուրբ հաղորդութեան զգալի նշաններն են *բաղարջ (անխմոր)* հացն ու *անապակ* գինին որոնք քահանային աղօթքով կը փոխարկուին Քրիստոսի մարմնին եւ արեան, առանց փոխելու իրենց նիւթական գոյացութիւնը, այսինքն հաճախ ձեռքով:
- Հաղորդութիւնը խորհուրդ է որովհետեւ Ս. Պատարագի ընթացքին կատարուող գոյափոխութիւնը եւ հաղորդուող հաւատացեալին Քրիստոսի հետ միացումը մեր մարմնական աչքերով չենք կրնանք տեսնել, այլ կ'ըմբռնենք հաւատքով ու հոգիի աչքերով միայն:
- Յիսուս Քրիստոս հաստատեց Ս. հաղորդութեան խորհուրդը վերջին ընթրիքին ընթացքին

Յիսուս ըսաւ «Առէք, կերէք, *այս է իմ մարմինս*, որ կը բաշխուի ձեր եւ շատերու համար, որպէս մեղքերու քաւութիւն եւ թողութիւն»:

Յիսուս ըսաւ «Բռնորդ խմեցէք ասկէ, *այս է իմ նոր ուխտի արիւնս* որ կը թափուի ձեր եւ շատերու համար որպէս քաւութիւն եւ թողութիւն մեղքերու»:

Հաղորդուիլը պայման է յաւիտենական կեանքը ժառանգելու համար, որովհետեւ Յիսուս ըսաւ, «Եթէ Որդւոյ Մարդոյ մարմինը չուտէք եւ անոր արիւնը չխմէք՝ ձեր անձերուն մէջ կեանք չէք ունենար»:

Պատարագ կը նշանակէ՝ զոհ, նուէր, ընծայ: Հին Ուխտի շրջանին, պատարագ կը մատուցուէր կենդանիներու արիւնը զոհասեղանին վրայ թափելէ ետք այրելով Աստուծոյ կը նուիրէին իրենց մեղքերուն քաւութեան համար: Հին Ուխտի պատարագներու ընթացքին թափուող արիւնը ստուերն էին Նոր Ուխտի միջնորդ Քրիստոսի արեան հեղումին: Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի արարողութիւնը պատարագ կը կոչուի որովհետեւ օրհնուած հացն ու գինին իբրեւ Քրիստոսի մարմինն ու արիւնը հաւատացեալներուն կողմէ պատարագիչ քահանային ձեռամբ՝ կ'ընծայուին Հօր Աստուծոյ իրենց մեղքերուն քաւութեան համար:
Քահանայական պաշտօն ունեցող եկեղեցականները միայն կրնան Ս. Պատարագ մատուցանել: Սուրբ պատարագը մեծ հանդիսութեամբ կը մատուցուի հայ եկեղեցւոյ մէջ: Սաղմոսներ, աղօթքներ, հոգեզմայլ երգեր, ջահավատութիւն, խնկարկութիւն, պատշաճ ու վայելուչ զգեստաւորում մաս կը կազմեն Ս. պատարագի արարողութեան: Սարկաւազը սպասաւորն է սուրբ պատարագի սեղանին: Դպիրներուն պաշտօնն է սուրբ պատարագի երգեցողութիւնը կատարել: Ժողովուրդին պարտականութիւնն է ուշադրութեամբ հետեւիլ արարողութեան, մեղմօրէն ձայնակցիլ դպիրներու երգեցողութեան, աղօթել Աստուծոյ, իսկ սուրբ հաղորդութեան մօտենալ հաւատքով եւ երկիւղածութեամբ:

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց

Կիր. 4	Մեծ Պահքի Գ. Կիրակի՝ ԱՆԱՌԱԿԻՆ
Շբթ. 10	Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի, Ս. Յովհաննէս Օձնեցի, Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի, Ս. Գրիգոր Տաթևացի
Կիր. 11	Մեծ Պահքի Դ. Կիրակի՝ ՏՆՏԵՍԻՆ
ԴՁ. 14	ՄԻՋԻՆՔ
Շբթ. 17	Սուրբ Քառասուն Մանկունք
Կիր. 18	Մեծ Պահքի Ե. Կիրակի՝ ԴԱՏԱԻՈՐԻՆ
Շբթ. 24	Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ (Մուտն ի Վիրապ)
Կիր. 25	Մեծ Պահքի Ջ. Կիրակի՝ ԳԱԼՍՏԵԱՆ
Շբթ. 31	Ղազարոսի Յարութիւն

Մեծ Պահքը ունի **7 Կիրակիներ**, որոնք յատուկ եւ իմաստալից անուններ ունին. անոնց առաջին երկուքը տեսանք անցեալ թիւով՝ ահա անոնցմէ յաջորդ չորսը.

Գ. Անառակին

Այս Կիրակին կը կրէ տուեալ օրուան ճաշու աւետարանի հատուածին անունը: Մեծ Պահքի ընթացքին մեր ուղեւորութիւնը կը նմանի Անառակ Որդիին ապաշխարութեան յաջորդող դէպի իր հօր տունը վերադարձին:

Դ. Տնտեսին

Անառակի Կիրակիին կը յաջորդէ Տնտեսի Կիրակին որ իր անունը կը ստանայ դարձեալ Յիսուսի խօսած առակներէն մէկէն: Այս առակը կը կարդանք Ղուկասի Աւետարանին 16.1-13 ին մէջ: Միջինքը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակիին յաջորդող Չորեքշաբթին:

Ե. Դատաւորին

Դարձեալ Յիսուսի առակներէն մէկէն կը ստանայ իր անունը, որ դատաւորի մը եւ յարատեւող այրիի մը առակն է, զոր կրնանք կարդալ Ղուկաս 18.1-8 ի մէջ:

Զ. Գալստեան

Այս կիրակի օրուան առակը Քրիստոսի աշխարհ գալուն խորհուրդը կը բացատրէ: Այդ օրուան աւետարանական ընթերցումին վերջին համարը՝ Մատթէոս 23.39 Քրիստոսի Գալստեան կ'ակնարկէ:

Սվազի Ասեղնագործ

Մեքաստիոյ մէջ նահատակուած 40 զինուորներ (քառասուն մանկունք)

4-րդ դարու սկիզբը նահատակուած Քրիստոսի 40 վկաները Փոքր Հայքի տարբեր քաղաքներէն էին եւ Մեքաստիոյ կայսերական գունդին զինուորական ծառայութեան մէջ էին: Երբ Լիկիանոս կայսեր հրամանով Կեսարիայի դուքս Լիսիասը հարցաքննութիւն կը կազմակերպէ՝ բանակին մէջի քրիստոնէայ զինուորներ յայտնաբերելու նպատակով, անոնցմէ 40-ը, հաւատարիմ իրենց հաւատքին, անվեհեր պատասխաններով դատաւորներուն զայրոյթ կը պատճառեն

եւ կը բանտարկուին: Չմեռնային ցուրտ գիշեր մը զիրենք կը նետեն Մեքաստիոյ մօտակայ լիճը: 40-էն միայն մէկը չի կրնար տանջանքներուն դիմանալ: Դուրս ելլելով սառած ջուրէն, ան կը փորձէ փրկութիւն գտնել լճափին կառուցուած տան մէջ, սակայն այդպէս կնքելով մահկանացուն, կը զրկուի թէ՛ երկրային և թէ՛ երկնային կեանքէն: Լուսադեմին միւս բոլոր նահատակները կ'երեւին լոյսէ պսակներով զարդարուած:

Պահապան զինուորներէն մէկը, տեսնելով այդ, կը լեցուի Քրիստոսի հաւատքով և նետուելով լիճը, պսակակից կը դառնայ անոնց: Աստուածային հրաշքով ձմեռնային սառնամանիքը դիմակալած վկաները առաւօտեան կը նահատակուին: Անոնց նշխարները կ'ամփոփուին Մեքաստիոյ մէջ, ուր հետագային կը կառուցուի «Քառասուն մանկունք» 40 զմբէթանի տաճարը, որ կանգուն ժամացեր է մինչեւ Լենկթիմուրի արշաւանքը:

40 մանկանց (զինուորներու) պատմութիւնը կը յորդորէ կեանքի բոլոր դժուարութիւններուն մէջ հաւատարիմ ժամալ Քրիստոսի հաւատքին, յաղթահարել դիւրահաճ գայթակղութիւնները՝ երկնային պսակին արժանանալու համար: Այս տարի անոնց յիշատակը կը տօնենք Մարտ 17-ին:

Միջինք

Մուրբ 40 մանկանց տօնին նախորդող Չորեքշաբթի օրը Միջինք է, որովհետեւ կը հանդիպի Մեծ Պահքի կէսին: Այս օրը երկարատեւ պահքի շրջանին կէսը նուաճած ըլլալու աւետու՛ս է ու խնդութեան առիթ կը նկատուի: Սեղանները կը սարքուին պահքի յատուկ ուտելիքներով:

Հին աւանդութիւն էր որ Միջինքի օրը տուներէն ներս պատրաստուէր բաղարջ կոչուած հաց մը որուն մէջ կը պահուէր մանր երկաթեայ դրամ մը: Երբ տեղի կ'ունենար ընտանեկան հաւաքոյթ, հացը մաս առ մաս կը բաժնուէր եւ բոլորին ուշադրութիւնը կը կեդրոնանար գտնելու համար տարուան այն բախտաւոր անձը որուն հացի բաժնին մէջէն պիտի ելլէր երկաթեայ դրամը:

Հայաստանեայց եկեղեցին Մեծ Պահքի 4-րդ Կիրակին, Տնտեսի Կիրակին, նախորդող շաբաթ օրը կը յիշատակէ Յովհաննէս Երուսաղէմացիի եւ երեք կրօնա-ազգային դէմքերու տօնը: Ահա անոնցմէ իւրաքանչիւրին մասին հակիրճ կենսագրական մը:

Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

Հայոց կաթողիկոս 717-728 թուականներուն եւ ծանօթ շարականագիր: Իր հեռատես եւ ինտելիգենտ կարողութիւններով, յաջողած է արաբական խալիֆայութեան տիրապետութեան ժամանակ ամրապնդել հայ եկեղեցոյ դիրքը եւ զերծ պահել զայն զանազան տուրքերէ եւ հարկերէ: 718-ին կազմակերպած է եպիսկոպոսական ժողով, Դուինի մէջ, ուր մշակուած են եկեղեցական 37 օրէնքներ: Ան նշանաւոր է նաեւ աղանդներու դէմ իր մղած պայքարով:

Հոչակաւոր է իր փիլիսոփայական գիտելիքներով, որոնց շնորհիւ փորձած է ամրապնդել հայ եկեղեցին:

Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի

Ծնած է Սիւնեաց Ծղուկ գաւառի Վաղադն գիւղին մէջ, 1315-ին: Աշակերտած է Գլաձորի համալսարանին մէջ Տիրատուր վարդապետին, որու մահէն ետք փոխադրուած է Որոտանի վանքը, հոն ստանալով Որոտնեցի մականունը: Ան ծանօթ է իբր մեծ աստուածաբան, իմաստասէր, մատենագիր եւ ուսուցչապետ: Հիմնած է Տաթևի համալսարանը եւ Ապրակունիսի բարձրորակ վանական դպրոցը, որոնք դարձած են աստուածաբանական եւ փիլիսոփայական կարեւորագոյն կեդրոններ: Պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցոյ լատինացման շարժումին դէմ:

Ան իր ժառանգ թողած աշխատութիւններուն մէջ արժարձած է հայ եկեղեցոյ արարչութեան, եկեղեցաբանութեան, հրեշտակաբանութեան խնդիրներ եւ մանաւանդ մարդկային հոգիի մասին խորհրդածութիւններ:

Ս. Գրիգոր Տաթևացի

Յովհաննէս Որոտնեցիի նշանաւոր աշակերտներէն, աստուածաբան, փիլիսոփայ եւ մանկավարժ: Իր ժամանակակիցներուն կողմէ անուանուած է «Եռամեծ վարդապետ», «վարժապետ հայոցն»: Իր կարեւորագոյն գործերէն է «Գիրք հարցմանց»-ը որ աստուածաբանութեան գործնական գիրք մըն է: Ունի նաեւ քարոզներու հաւաքածոյ հատոր մը:

Սուրբ Գրիգոր Տաթևացի ծնած է 1346-ին Վայոց Ձոր: Ան Յովհաննէս Որոտնեցիի հոչակաւոր աշակերտներէն մէկը ըլլալով՝ անոր պէս վարպետ էր լատիններէն լեզուի եւ յունական իմաստասիրութեան մէջ:

Թէեւ Գրիգոր Տաթևացի իր կեանքի մեծ բաժինը անցուցած է Տաթևի վանքէն ներս, ան այցելած է նաեւ բազմաթիւ այլ վանքեր որոնցմէ իւրաքանչիւրէն ներս արժանացած է իր աշակերտներուն յարգանքին, համարումին եւ հիացումին: Իր հանճարին շնորհիւ յաջողած է իր այցելած իւրաքանչիւր վանքէ ներս բազմացնել աշակերտներու ու հետեւորդներու թիւը:

Հաւատքի մեծ պաշտպան, մտաւորական ու հոգեւոր առաջնորդ Գրիգոր Տաթևացի հայ ժողովուրդին կողմէ կոչուած է յաճախ «երկրորդ Գրիգոր Լուսաւորիչ»:

Տարթեի Վանք

Հայաստանի հանրապետության հարավային ծայրը կը գտնուի Մինիքի մարզը որմէ ներս կառուցուած է մարզի պատմաճարտարապետական ամենէն նշանաւոր շինութիւնը՝ Տարթեի վանքը:

Կ'ըսուի թէ ՏԱԹԵԻ բառը «Տա Թե» է «Թող Աստուած թե տա ձեզի» իմաստով, որ այդ օրերու հաւատացեալ ժողովուրդին աղօթքն էր շինողներուն, որոնք՝ այդ դժուարին օրերուն եւ դժուարին տեղ վանք կ'ուզէին կառուցել:

Տարթեի վանքը հիմնուած է 9-րդ դարուն եւ անոր ամենէն հին շինութիւնը

եղած է 895 թուականին կառուցուած Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին: Եկեղեցւոյ պատերը ծածկուած եղած են հարուստ որժանկարներով որոնցմէ այժմ քիչ բան պահպանուած է: Սուրբ Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիէն դէպի հարաւ կառուցուած է Սուրբ Գրիգոր Եկեղեցին 1295-ին որուն ենթադրեալ ճարտարապետն է Մովսիկը:

Կը պատմուի թէ Տարթեի վանք այցելողները իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն վանքի բակէն ներս, 10-րդ դարու սկիզբէն մեզի հասած հետաքրքրական յուշարձանի մը վրայ որ կը կոչուի «ճօճուող յուշասիւն» կամ «գաւազան»: Այս յուշասիւնը վանքի միակ կառոյցն է որ իր 8 մեթր հասակով հանդերձ անխաթար մնացած է շրջանի բազմաթիւ երկրաշարժներէն:

14-րդ եւ 15-րդ դարերուն, Տարթեի վանքը հայկական մշակոյթի եւ լուսաւորութեան ճանչցուած կեդրոններէն մէկը եղած է ուր գործած են Տարթեի համալսարանը, մատենադարանը եւ մանրանկարչութեան դպրոցը: Տարթեի համալսարանէն ներս աշխատած են յայտնի գիտնականներ եւ աստուածաբաններ՝ ինչպէս Յովհաննէս Որոտնեցի եւ Գրիգոր Տարթեացի:

Տարթեի Ճոպանուղի Հոկտեմբեր 2010-ին Աշխարհի երկարագոյն ճոպանուղին, 5.7 քմ երկարութեամբ, միացուց Տարթեի վանքը Հալիձոր գիւղին: Ճոպանուղին կը շարժի ժամական 37 քմ արագութեամբ եւ 11 վայրկեանէն Հալիձորէն Տարթեի վանք կը հասնի:

Ճոպանուղիէն վար դիտուած

Ճոպանուղին

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչի Խոր Վիրապ մուտքը

Սուրբ Գրիգոր հայաստանեայց եկեղեցւոյ առաջին պաշտօնական հայրապետը կը նկատուի որ Ոսկեդարու գրողներէն Ագաթանգեղոսի կողմէ նկարագրուած է իբր Քրիստոնէութիւնը հայ ժողովուրդին մօտ հաստատող եւ տարածող հիմնական դէմք: Անոր կրօնական աշխատանքը այնքան ազդեցիկ եւ որոշիչ եղած է որ ան նկատուած է հայ ժողովուրդի «Հայր եւ Լուսավորիչ»:

Հայաստանեայց եկեղեցին տարին քանի մը անգամ կը յիշատակէ Սուրբ Գրիգորի անունը, հիմնուելով անոր կեանքի յատկանշական հանգրուաններուն վրայ: Այսպէս՝ Խոր Վիրապ մտնելը, Խոր Վիրապէն ելլելը, եւ «Գիւտ նշխարացը»:

Վարի շարականի հեղինակը Յովհաննէս Երզնկացին է (Պլուզ) (1220/30-1293թթ.): Այս շարականը կ'երգուի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչին նուիրուած երեք տօներէն առաջինին՝ “Մուտն ի վիրապ”-ի ժամանակ: Այդ օրը Գալստեան Կիրակիին նախորդող Շաբաթ օրն է:

Կանոն՝ Սրբոյն Գրիգոր Լուսավորչին Մտնելոյն ի Վիրապն

Այսօր գուարճացեալ ցնծայ եկեղեցի. դրախտ աստուածատունկ ծաղկեալ. յորմէ տուաւ մեզ տունկն անմահութեան տէր Գրիգորիոս. եւ պտղո՞՞ս իւրով ելից գտիեզերս ամենայն:

Բարունակ ողկուզաբեր ճշմարիտ որթոյն. մշակեալ հայրական աստուածային աջոյն. յորմէ բղիւտաց բաժակն ուրախարար տրտմեցելոյ ազինս. որով արբեալ զմայլեցաք յուրախութիւն հոգեւոր:

Գարնանաբեր հնչու՞՞ն հարաւային հողմոյն. ճառագայթեալ հրով աստուածային Հոգւոյն. որով հալեցաւ սառն կռապաշտութեան հիւսիսաբնակ ազանց. եւ եղեն ծաղկեալք աստուածային գիտութեամբն:

Փակեալ խորան

Մեծ պահքի շրջանին, եկեղեցիներէն ներս խորանները փակ կը մնան: Միակ բացառութիւնն է Ս. Գրիգոր Լուսավորչի «Մուտն ի Վիրապ» տօնի առիթով մատուցուած պատարագը որ կը կատարուի բաց խորանով:

Ս ու Ր Բ Գ Ր Ի Գ Ո Ր Լ ու Ս ա Վ ո Ր ի չ Ի Ա ջ Ր

Յիսուս եւ Սամարացի Կինը

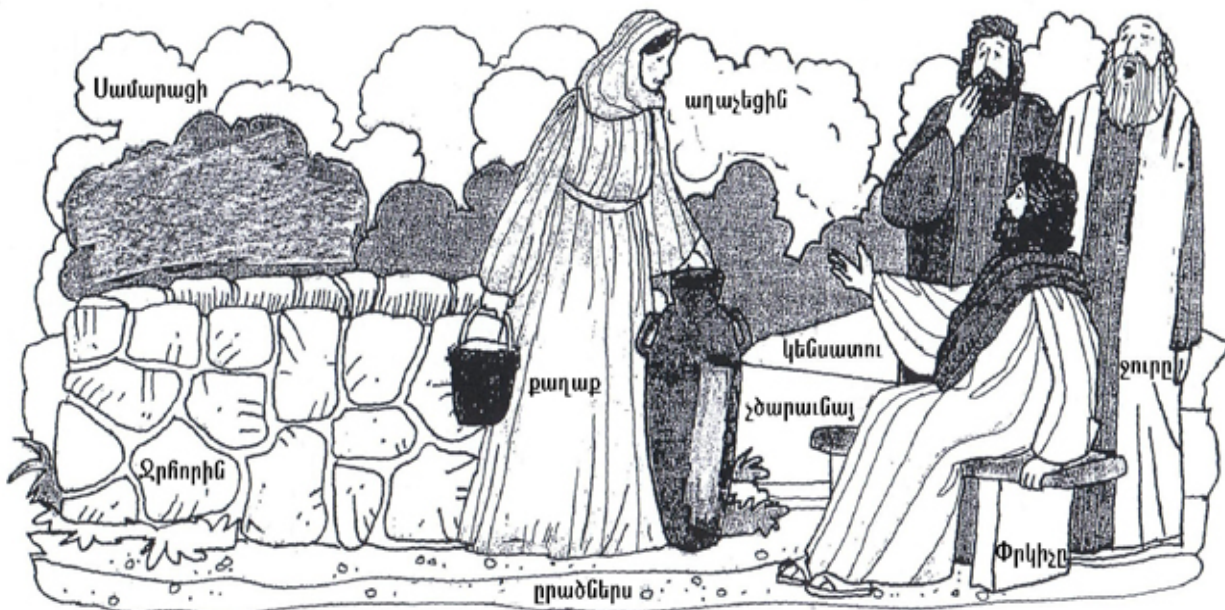
Յովհաննէս 4:1-42

Նկարին մէջ պահուած բառերով ամբողջացուր նախադասութիւնները: Շրջանակներու մէջի գիրերով կազմէ Յովհաննէս 4:41 ի համարէն պակասող բառը:

- 1 - Յիսուս նստաւ Յակոբի _ _ _ _ _ _ քով:
- 2- Աշակերտները _ _ _ _ գացած էին ուտելիք գնելու:
- 3 - _ _ _ _ _ _ կինը զարմացաւ երբ Յիսուս իրեն խօսեցաւ:
- 4 - Աստուած քեզի _ _ _ _ _ _ _ ջուր պիտի տայ, ըսաւ Յիսուս:
- 5 - Ով որ իմ տալիք ջուրէս խմէ, յաւիտեան պիտի _ _ _ _ _ _ _ :
- 6 - Կինը ըսաւ՝ Տէր, տուր ինծի այդ _ _ _ _ :
- 7 - Եկէք տեսէք մարդ մը որ իմ բոլոր _ _ _ _ _ _ _ ըսաւ ինծի:
- 8 - Սամարացիները _ _ _ _ _ _ _ Յիսուսին որ իրենց մօտ փսայ:
- 9 - Նոր հաւատացեալները գիտէին թէ ճշմարտապէս Յիսուս է աշխարհի _ _ _ _ _ :

Յովհաննէս 4:41

- Ուրիշ շատեր ալ _ _ _ _ _ իրեն՝ իր խօսքերուն համար:

Աստուծոյ սէրը մարդոց հանդէպ

Որովհետեւ Աստուած այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ: Յովհաննէս 3:16

Շրջանակի մէջ առ ոսկեհամարին բոլոր բառերը որոնք գրուած են տարբեր ուղղութիւններով:

ն	ո	ր	պ	է	ս	զ	ի			հ
ա	ա	ր		ա	յ	ն	ք	ա	ն	ա
կ	ա	շ	Ռ	ր	դ	ի	ն		չ	ւ
ա	ս	ն	խ	վ	ք	ն	ա	ե	կ	ա
ն	տ	ի	ո	ա	հ		ւ	ո	ո	տ
ե	ո	ս	ր	ր	ր	ե		ւ	ր	ա
տ	ւ	կ		ե	չ	հ	տ	ն	ս	ց
ի	ա		ր	ն	ց		ը	ե	ո	ո
ւ	ւ		ի		ա	յ	լ	ն	ւ	դ
ա		մ	ի	ա	ծ	ի	ն	ա	ի	ը
յ	Ա	ս	տ	ո	ւ	ա	ծ	յ		

Բեթեզգայի անդամալոյծին բժշկութիւնը

Յովհաննէս 5:1-18

Պակսող բառերը գտիր վանդակին մէջ, գծիկին քով տրուած գիրով եւ թիով:
 Օրինակ - (Ա2) հոն , (Ա4) ներքին

Իսկ վանդակի Թասցած գիրերով ամբողջացուր վարի նախադասութիւնը:

Երուսաղէմ (Գ1) ----- մէջ աւազան մը (Զ7) ----- ուր բազմաթիւ
 հիւանդներ կային, որոնք (Զ1) ----- առ ժամանակ կը (Ժ2) -----:
 (Ա2) ----- (Է4) ----- (Ը7) ----- մը կար:
 (Դ5) ----- երբ տեսաւ զայն ըսաւ անոր՝ «կ'ուզես (Թ1) -----»:
 Հիւանդը պատասխանեց, - «Տէր, մէկը (Ը2) ----- որ ջուրերը
 շարժած ատեն զիս (Բ1) ----- իջեցնէ եւ մինչ ես կը դանդաղիմ,
 ուրիշը (Գ6) ----- առաջ կ'իջնէ աւազան:» Յիսուս ըսաւ անոր՝ «Ե՛լ,
 մահիճդ առ ու քալէ»: Մարդը վայրկեանին առողջացաւ: Այդ օրը Շաբաթ էր:
 (Դ1) ----- դեկավարները (Է2) ----- չԹասցին: Այդ դէպքէն
 ետք, Յիսուս մարդը տաճարին մէջ գտաւ եւ ըսաւ՝ «(Ե3) -----
 առողջացար, (Ե5) ----- մի մեղանչեր»:
 Յիսուս կ'ուզէր որ մարդը փոխուէր՝ ոչ միայն երեւելի կերպով, իր
 մարմնական հիւանդութենէն այլ (Բ6) ----- իր (Ա4) -----
 հիւանդութիւններէն իր մեղքերէն:

Հոն մարդ մը կար, որ ----- տարիէ ի վեր հիւանդ էր: Յովհաննէս 5:5

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ա	ե	հ	ն	ն	ե	ր	ք	ի	ն	ը
Բ	ա	ւ	ա	զ	ա	ն	ա	ե	ւ	ե
Գ	ք	ա	ղ	ա	ք	ի	ն	ձ	մ	է
Դ	չ	ր	ե	ա	Յ	ի	ս	ն	ւ	ս
Ե	ը	ն	ա	հ	ա	յ	լ	ե	ւ	ս
Զ	ժ	ա	մ	ա	ն	ա	կ	ա	ր	ւ
Է	ն	զ	ն	հ	ի	ւ	ա	ն	դ	ն
Ը	ւ	չ	ն	ւ	ն	ի	մ	ա	ր	դ
Թ	ա	ն	ն	ղ	ջ	ա	ն	ա	լ	թ
Ժ	ը	բ	ժ	շ	կ	ն	ւ	է	ի	ն

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահքը

Մարտ 19-ին Կիրակնօրեայ Դպրոցը կը տօնէ Վարդանանք եւ Բուն բարեկենդան, եւ աշակերտները կը ծպտուին հայկական տարազներով: Այս տարուան պահքի առաջարկուած ծոմապահութիւնը հետեւեալն է:

Փետրուար 20-26	Ծամոն
Փետրուար 27-Մարտ 4	Շաքար
Մարտ 5-11	Կազային խմիչքներ
Մարտ 12- 18	Հեռատեսիլ, համակարգիչ, պաստառով այլ խաղեր
Մարտ 19 - 25	Կոլոհատ, տուրմ
Մարտ 26 - Ապրիլ 1	Chips
Ապրիլ 2-7	Հաւկիթ

Այս տարուան պահքի ընթացքին սորվելիքները հետեւեալներն են:

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ եւ ՆԱԽԱԿԸԹԱՐԱՆ Ա. Բ Գոց սորվիլ խաչակնքել, Տէրունական Աղօթքը եւ «Հաւատով խոստովանիմ»էն 3 համարներ:

ՆԱԽԱԿԸԹԱՐԱՆ Գ. Դ. Ե. եւ Զ. Գոց սորվիլ «Հաւատով խոստովանիմ»ի առաջին 18 համարները:

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ Գոց սորվիլ Ա. Կորնթացիս 13-րդ գլուխը, Նոր Կտակարանի Գիրքերու շարքը, եւ «Հաւատով խոստովանիմ»ը

Այս Մեծ Պահքի ընթացքին յիշենք նաեւ կարօտեալները եւ մեր ունեցածէն անոնց ալ բաժին հանենք:

Եզակի գիրեր Հայերէն գիրերով Sudoku

ը	ե	զ	զ	է	դ	թ	բ	ա
զ	դ	բ	ա	թ	զ	ը	է	ե
է	թ	ա	ե	բ	ը	զ	դ	զ
դ	բ	ը	զ	ե	թ	ա	զ	է
զ	ա	թ	է	դ	զ	ե	ը	բ
ե	է	զ	ը	ա	բ	դ	զ	թ
բ	զ	դ	թ	զ	ե	է	ա	ը
թ	ը	է	բ	զ	ա	զ	ե	դ
ա	զ	ե	դ	ը	է	բ	թ	ե

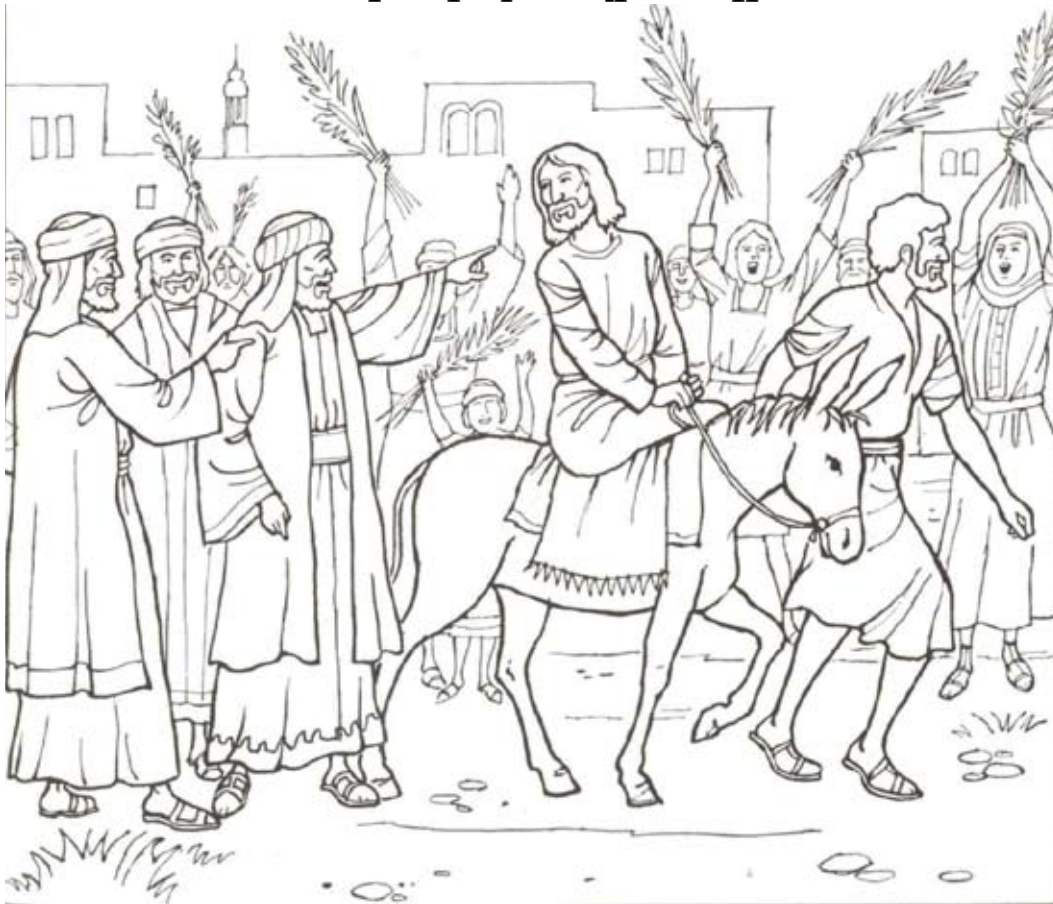
է			ա			դ		զ
		դ	է	զ			ա	է
	բ	ը	զ					
զ					զ	թ	է	
	ը		դ		թ		է	
	է	զ	ը					բ
					է	զ	թ	
դ	զ			բ	ա	ը		
է		թ			դ			ա

Նախորդ «Եզակի գիրեր»ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները, գործածելով ա, բ, գ, դ, է, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւոր միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր, իւրաքանչիւր

- . հորիզոնական գիծի վրայ
- . ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- . իննեակ քառակուսիի մէջ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Մանկապարտեզի անկիւն

Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ:

Այս տարի Ծաղկազարդը Ապրիլ --ին է:

Ամբողջացո՛ւ ւր ըստ Յովհաննէսի Աւետարանին 12.12.15

աւանակին, թագաւորդ, Սուրբ, էշ, թագաւորը, Ովսաննա՛ ,
արմաւենիի, Յիսուս, Զատկի, բազմութիւն

Յաջորդ օրը, ժողովուրդի մեծ ----- մը, որ ----- տօնին
առիթով Երուսաղէմ եկած էր, երբ լսեց թէ ----- Երուսաղէմ
կու գայ, ----- ճիւղեր առաւ եւ Յիսուսը դիմաւորելու ելաւ,
բարձրաձայն աղաղակելով. «-----, օրհնեալ ըլլայ ան՝ որ կու
գայ Տիրոջ անունով, Իսրայէլի -----»:

Յիսուս -- մը գտնելով՝ նստաւ անոր վրայ, ինչպէս որ -----
գիրքերուն մէջ գրուած է.-

«Մի՛ վախնար, ո՛վ Երուսաղէմ, Միոնի՛ աղջիկ. ահա
----- քեզի կու գայ իշու մը ----- վրայ նստած:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք
Մարտ 17-ին.

- ա. Ս. Ղեւոնդեանց քահանաներուն
- բ. Ս. Աբգար թագաւորին
- գ. Ս. Վահան Գողթնացիին
- դ. Սուրբ Քառասուն Մանուկներուն

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք
Ղազարոսի Յարութիւնը.

- ա. Փետրուար 6
- բ. Փետրուար 16
- գ. Մարտ 3
- դ. Մարտ 31

3.- Այս տարի ե՞րբ է Միջինքը.

- ա. Մարտ 6
- բ. Մարտ 14
- գ. Փետրուար 16
- դ. Փետրուար 19

4.- Այս տարի ե՞րբ է Ծաղկազարդը.

- ա. Ապրիլ 1
- բ. Մարտ 1
- գ. Ապրիլ 8
- դ. Մարտ 19

5.- Ս. Գրիգոր Տաթևացի ո՞ր վանքին
մէջ անցուց իր ժամանակին մեծագոյն
բաժինը.

- ա. Սանահին
- բ. Հաղբատ
- գ. Նարեկ
- դ. Տաթև

6.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ 13
տարի ուր մնաց:

- ա. Խոր Վիրապ
- բ. Տաթևի Վանք
- գ. Տրդատ թագաւորի պալատին մէջ
- դ. Սանահին

7.- Սուրբ հաղորդութեան զգալի
նշաններէն է

Բաղարջ --- :

8.- Սուրբ հաղորդութեան զգալի
նշաններէն է

Անապակ ---- :

9.- Հետեւեալներէն ո՞ր մէկը Յիսուսի
պատմած առակներէն չէ.

- ա. Անառակին
- բ. Տնտեսին
- գ. Դատաւորին
- դ. Գալստեան

10.- Միջինքը շաբթուան ո՞ր օրը
կ'ըլլայ.

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Հինգշաբթի

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ., Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք Մարտ 24-ին.

- ա. Ս. Ղեւոնդեանց քահանաներուն
- բ. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մուտն ի Վիրապ
- գ. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ելն ի Վիրապ
- դ. Սուրբ Քառասուն Մանուկներուն

2.- Ծաղկազարդին նախորդող Շաբաթ օրը որո՞ւ յիշատակը կը տօնենք.

- ա. Ղազարոսի Յարութեան
- բ. Յիսուսի Յարութեան
- գ. Յիսուսի Երուսաղէմ մուտքին
- դ. Լերան քարոզին

3.- Այս տարի Մարտ 14-ին ի՞նչ կը տօնենք.

- ա. Միջինք
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

4.- Միջինքը ո՞ր երկու Կիրակիներու մէջի Չորեքշաբթի օրուան կը հանդիպի.

- ա. Անառակին եւ Տնտեսին
- բ. Տնտեսին եւ Դատաւորին
- գ. Դատաւորին եւ Գալստեան
- դ. Տնտեսին եւ Գալստեան

5.- Հետեւեալներէն որո՞ւն մասին կը կարդանք Ղուկաս 18.1-8-ի մէջ.

- ա. Դատաւորին
- բ. Տնտեսին
- գ. Գալստեան

դ. Անառակին

6.- Քառասուն Մանուկները ո՞ր շրջանի տարբեր քաղաքներէն էին:

Փոքր ----

7.- Հետեւեալներէն ո՞վ Օձուն գիւղին մէջ ծնած էր.

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

8.- Հետեւեալներէն ո՞վ Վայոց Ձորի մարզին մէջ ծնած էր.

- ա. Գրիգոր Տաթեւացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

9.- Երբ աշխարհի ամենէն երկար ճոպանուղին (téléphérique) նստիս ո՞ր վանքը կը հասնիս:

10.- Երբ ըսենք «մուտն ի Վիրապ» կամ «ելն ի Վիրապ», ո՞ր սուրբին մասին կը խօսինք.

Ս. Գ-----

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Ո՞ւր կը կարդանք. «Երբ ծով կը պահէք, տրտումերես մի՛ ըլլաք կեղծաւորներուն նման...».

- ա. Մատթէոս 6.16
- բ. Մարկոս 6.16
- գ. Ղուկաս 6.16
- դ. Յովհաննէս 6.16

քառասուն Գմբեթանի տաճար մը: Այս տաճարը մինչեւ ե՞րբ կանգուն մնացած էր.

Լ-----քը

2.- Որո՞նք են Ս. Հաղորդութեան զգալի նշանները.

- ա. Բ----- (------) ----ց
- բ. Ա-----ի

7.- Հետեւեալներէն ո՞վ հիմնած է Տաթևի համալսարանը.

- ա. Գրիգոր Տաթևացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

3.- Ամբողջացո՛ւր Պատարագ կը նշանակէ.

- ա. Զ---
- բ. Ն-----
- գ. Ը-----

8.- Հետեւեալներէն ո՞վ Կաթողիկոս եղած է ու մշակած 37 եկեղեցական օրէնքներ 718-ի Դուինի մէջ կազմակերպուած եպիսկոպոսական ժողովին.

- ա. Գրիգոր Տաթևացի
- բ. Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմցի
- գ. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցի
- դ. Ս. Յովհաննէս Օձնեցի

4.- Ո՞վ է Սուրբ պատարագի սեղանին սպասաւորը որ նաեւ կ'օժանդակէ պատարագիչ քահանային.

- ա. Ժողովուրդը
- բ. Դպիրները
- գ. Սարկաւազը
- դ. Կաթողիկոսը

9.- Պլուզ կը նշանակէ գաճաճ կամ կարճահասակ: Գրէ՛ Պլուզին լման անունը.

Յ----- Ե-----

5.- Հետեւեալներէն ո՞ր մէկը Յիսուսի պատմած առակներուն մաս չի կազմէր.

- ա. Դատաւորին
- բ. Տնտեսին
- գ. Գալստեան
- դ. Անառակին

10.- Ամբողջացո՛ւր. Ս. Յովհաննէս Որոտնեցին պայքար մղած է հայաստանեայց եկեղեցոյ լ----- շարժումին դէմ:

6.- Սեբաստիոյ մէջ կառուցուած էր

Մեծ պահքը երրեակ իմաստով*

Մեծպահքի քառասնօրեայ շրջանը եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն համար հոգեկան վերանորոգութեան սքանչելի առիթ մըն է: Երբ անիկա գիտակցօրէն ապրուի հոգեկան ազնուացման, առհասարակ մարդ անհատի երջանկութեան ամենէն ազդու եւ բարերար միջոցը կը դառնայ: Մեծ պահքը գիտակցօրէն ապրիլ կը նշանակէ.-

1. Աղօթքը դարձնել մեր կեանքի կեդրոնական առանցքը

Առաջին հերթին, աղօթել առանձնապէս տունին կամ ռեւէ այլ հանդարտ միջավայրի մէջ, ուր ինքնամփոփումի, առանձին ըլլալու, ինք իր խղճին հետ խօսակից դառնալու կարելիութիւնը կայ: Կ'անդրադառնա՞նք թէ մարդ առօրեայ կեանքին մէջ որքան գրաւուած է ուրիշներով...: Բայց անհրաժեշտ է որ երբեմն ինք իր անձին հետ առանձին ըլլայ, եւ Աստուծոյ ամենատես աչքին ներքեւ, դիտէ ու քննէ ինքզինք...:

Խոկումի, ինքնանդրադարձումի, առանձնութեան, աղօթքի պահերուն, երբ ոչ ոք մեզի կը նայի, ռեւէ մէկու հետ կապ չունինք, երբ մեր աչքերը մեր անձերուն վրայ կը սեւեռենք, այն ատեն կը յաջողինք սրտբացօրէն, ճշմարտօրէն եւ ջինջ յստակութեամբ մենք զմեզ տեսնել, ճանչնալ եւ սրբագրել կամ վերանորոգել: ...

2. Պահք բռնել

Աղօթելու հետ առնութիւն եւ բացի աղօթելէ անհրաժեշտ է պահք բռնել, ինչպէս ժողովրդական արտայայտութեամբ կ'ըսուի: Ի՞նչ կը նշանակէ պահք բռնել...:

Կրօնական ճշգրիտ եւ խորունկ իմաստով պահքը այնպիսի արարք մըն է որ մարդը կ'առաջնորդէ ինքզինք կամաւորապէս զրկելու որոշ զգայարանական, նիւթական հաճոյքներէ եւ ճոխութիւններէ: Առիթ կու տայ անոր մտածելու հոգեկան, բարոյական կեանքի մշակման մասին...:

Յիսուսի կեանքի պատկերին մէջ մենք կը տեսնենք որ Ան քառասուն (40) օր անապատի մէջ առանձնացաւ, ինքզինք կերակուրներէ զրկեց, հոգեպէս զօրանալու համար: Աւետարանին մէջ մենք կը կարդանք թէ Ան պատուիրեց Իր հետեւորդներուն եւ ըսաւ որ պէտք է պահք բռնէք բայց ոչ «ի ցոյց մարդկան», այլ ներքին ինքնամփոփումով, որպէսզի պահքը արժէք ստանայ եւ ծառայէ անձին վերանորոգութեան...:

3. Բարիք Գործել

Մեծ պահքը շրջանը գիտակցօրէն ապրիլ կամ գործնապէս իմաստաւորել կը նշանակէ ոչ միայն ներանձնական աղօթք ընել կամ պահք բռնել, այլ նաեւ որոշ գործեր կատարել, դրական արարքներ գործել, որոնց նպատակն ու արդիւնքը բարիք ըլլան, եւ ոչ թէ միայն անհատին, այլ իր նմանին, ուրիշին երջանկութեանը ծառայեն:

Հետեւաբար, Մեծ Պահքը քառասնօրեայ շրջանը քրիստոնէաբար եւ հայօրէն ապրելու համար ունինք երեք գլխաւոր պարտաւորութիւններ.

- 1.- Աղօթել՝ առանձնապէս եւ հաւաքաբար
- 2.- Պահք բռնել ինքնազրկումի սկզբունքով
- 3.- Բարիք գործել՝ ծառայութիւններ մատուցանելով:

*հատուածներ՝ «Պարզ խօսքեր՝ պարզ հոգիներու համար» Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց կաթողիկոս